

การพัฒนาตนเองในสถานการณ์ระบาด กรณีศึกษากลุ่มเกษตรกรข้าวทับทิมชุมแพ
บ้านโนนอุดม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

Self-improvement in pandemic situations A case study at Tub-Tim
Chumphae Rice Agriculture Group Chumphae District, Khon kaen Province

เครือวัลย์ มาลาศรี¹* และ จีรวรรณ ยาวระ²

¹คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตขอนแก่น

²คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตขอนแก่น

*E-mail: Kruawan98@hotmail.com

บทคัดย่อ

การพัฒนาตนเองในสถานการณ์ระบาด กรณีศึกษากลุ่มเกษตรกรข้าวทับทิมชุมแพ บ้านโนนอุดม อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของกลุ่มเกษตรกรข้าวทับทิมชุมแพ และเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาตนเองของกลุ่มเกษตรกรข้าวทับทิมชุมแพในสถานการณ์ระบาด เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลัก ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเจาะจงสมาชิกของกลุ่มจำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม การระดมสมอง วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการอุปนัยและสถิติเชิงพรรณนา ผลการวิจัยสภาพปัจจุบันของกลุ่ม พบว่า เกษตรกรในกลุ่มประสบปัญหาด้านการแปรรูปข้าวจากโรงสีที่ด้อยคุณภาพทำให้มีการปนเปื้อนของข้าวชนิดอื่น มีข้าวหัก และข้าวตกเกรดปะปน มีการยกเลิกสินค้า มีสินค้าค้างจำหน่าย ไม่สามารถส่งสินค้าไปยังผู้ซื้อทันตามกำหนดเวลา แนวทางในการพัฒนาตนเอง คือ เปลี่ยนวิธีคิดนำสู่การปฏิบัติคือ สำรวจตัวเอง วิเคราะห์หาจุดที่ดี ลำดับความสำคัญ มองหาโอกาสที่เหมาะสม และลงมือปฏิบัติการ ใช้โรงสีขนาดเล็กในชุมชนที่ไม่ปะปนกับการสีข้าวชนิดอื่น การใช้ตระแกรงร่อนคัดเกรดข้าว ปรับรูปแบบการจำหน่ายตามคุณภาพของเกรดข้าว มีการแปรรูปข้าวหัก ข้าวตกเกรดเป็นผลิตภัณฑ์อื่น เช่น แป้งข้าว และขนม มีการคัดเมล็ดพันธุ์ข้าวปลูกคุณภาพส่งจำหน่าย มีการจัดระบบจัดสรรงานและระยะเวลาในการผลิตที่ชัดเจน มีการพรีออเดอร์ก่อนสีข้าวและบรรจุถุง สร้างอาชีพใหม่ที่ตอบสนองต่อผู้บริโภคแนวใหม่ สร้างความเชื่อมั่นให้ผู้บริโภคด้วยการกำหนดระยะเวลาส่งสินค้าและใช้บริการบริษัทจัดส่ง

คำสำคัญ : การพัฒนาตนเอง ข้าวทับทิมชุมแพ สถานการณ์ระบาด

Abstract

1. เพื่อ...
2. วิจัย...

Self-improvement in pandemic situations A case study at Tub-Tim Chumphae Rice Agriculture Group Chumphae District, Khon kaen Province. The objective to study the current condition of the Tub-Tim Chumphae Rice Agriculture Group and to development guidelines. This are participatory research by Qualitative research. The population used in the study specifically targeted 30 members. Tool used as the query in-dept interview and brain storming. Analyze qualitative data with inductive and descriptive statistics. The group's current findings showed the farmers in group has problems processing rice from underperforming mills, resulting in contamination of other types of rice. Has a broken rice and the rice is graded. Subscriber revenue decreased. Embroidery does not comply with the agreement. Item has been canceled, returns and sales and Unable to deliver the goods to the buyer on time. Guidelines are as changing the way thinking leads to action is self-reliance using small mills in communities that are not mixed with other types of rice coloring. Broken rice is processed. Rice is graded as other products such as: Rice Flour & Snacks New embroidery. A clear allocation system and production time are organized. Pre-orders. Create new careers that respond to new consumers and build consumer confidence by setting delivery time and using delivery company services.

Keywords:, Self-improvement, Tub-Tim Chumphae Rice, Pandemic Situation

บทนำ

เป็นที่ประจักษ์ชัดแล้วว่า วิกฤติจากสถานการณ์การระบาดกำลังเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของโลกและประเทศไทย ซึ่งจะทำให้ประเทศไทยไม่เหมือนเดิม ดังที่เรียกว่า “ปรกติใหม่” (new normal) นักนโยบาย นักวิชาการ ต่างพากันคาดการณ์การเปลี่ยนแปลงเชิงมหภาค ที่มีผลกระทบในภาคชุมชนเมืองและชนบท ซึ่งทั้งชุมชนเมืองและชนบทเอง กำลังเผชิญวิกฤติโควิด ภาวะโควิดทำให้มีแรงงานลูกหลานกลับภูมิลำเนาทั้งจากต่างประเทศและในประเทศที่เกิดสภาวะตกรงาน มีการรณรงค์การสร้างระยะห่างในชุมชนอย่างเข้มแข็ง ชุมชนหลายแห่งเฝ้าระวังกันเองในการให้ความรู้ ป้องกันการติดเชื้อ การกักตัวคนกลับเข้าหมู่บ้าน บางหมู่บ้านถึงกับปิดป้ายห้ามคนนอกเข้า

กลุ่มเกษตรกรข้าวบ้านโนนอุดม เป็นกลุ่มเกษตรกรดั้งเดิมตั้งอยู่ที่บ้านโนนอุดม อยู่ลุ่มน้ำเงินมีอาชีพทำนา ทำการเกษตรเป็นหลัก ก่อนหน้าที่จะหันมาปลูกข้าวทับทิมชุมแพนั้น ทำการปลูกข้าว

ข้าวและข้าวเหนียว กลุ่มแปรรูปอาหารบ้านโนนอุดมประกอบกิจการในชุมชนเกี่ยวกับการผลิตข้าว
ทับทิมชุมแพ ซึ่งเป็นข้าวที่มีชื่อเสียง เป็นข้าวบรรจุถุง ข้าวทับทิมชุมแพสุกมีความเหนียวมากกว่า
พันธุ์ข้าวดอกมะลิ 105 และมีคุณภาพการหุงต้มรับประทานดี ข้าวกล้องหุงสุกมีสีแดงใสคล้ายสีของ
ทับทิม (Ruby) ข้าวทับทิมชุมแพขอนแก่นมีผลผลิตสูงสุด 797 กก/ไร่ จึงทำให้ผลิตภัณฑ์ข้าวกล้อง
และผลิตภัณฑ์ต่างๆ จากข้าวพันธุ์นี้ถูกส่งขายเป็นที่นิยมทั้งในในตลาดภายในประเทศและ
ต่างประเทศ เพราะมีความนุ่มเหนียว รสชาติดี และคุณค่าทางโภชนาการที่เป็นเลิศ จนกระทั่งเกิด
สถานการณ์ระบาด กลุ่มผู้ใช้แรงงานที่ไปทำงานเมืองเป็นได้รับผลกระทบหนักอย่างรุนแรงและ
กลับไปพึ่งชุมชน ซึ่งในชุมชนเองส่วนมากกำลังอยู่ในความเสี่ยงระบบการเกษตรกรรมเชิงเดี่ยวที่
พึ่งพาส่งออกโดยเฉพาะพืชผักผลไม้กำลังจะไม่มีตลาด เศรษฐกิจชุมชนล้มเหลวจากภาวะภัย
แล้งการขาดแคลนน้ำอย่างรุนแรง ทำให้ทั้งเกษตรเชิงเดี่ยวและเกษตรกรรมประสบปัญหา ดังนั้น
ถึงแม้ว่า สินค้าเกษตรบางชนิด เช่น ข้าว มันสำปะหลัง จะมีราคาสูงขึ้น แต่พวกเขาก็ผลิตไม่ได้ เมื่อ
ตลาดขนาดใหญ่ซบเซาลง ตลาดสินค้าอาหารออนไลน์เติบโตขึ้น แต่นั่นก็ไม่ใช่สิ่งที่ชุมชนในกลุ่ม
เกษตรข้าวทับทิมชุมแพสามารถเข้าถึงและสร้างโอกาสให้กับตนเองได้มากเท่ากับธุรกิจขนาดใหญ่ อีกทั้ง
ทั้งในระบบตลาดออนไลน์ที่เรียกร้องการผลิตจำนวนมาก สม่่าเสมอแน่นอน และต้องมีเงินทุนสำรอง
พอเพียง ชุมชนไม่ได้มีศักยภาพที่จะเข้าถึงและต่อรองผ่านกลไกตลาดออนไลน์หลักเหล่านั้น ยังไม่นับ
รวมถึงระบบการขนส่งของกลุ่มบริษัทต่างๆ ที่เหมาะสำหรับสังคมเมือง แต่ไม่สามารถเชื่อมระหว่าง
สินค้าชุมชนสู่ผู้บริโภค นั่นเท่ากับความเสี่ยงล้มเหลวในโครงสร้างเศรษฐกิจอาหารจะขยายตัวมากยิ่งขึ้น

ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพปัจจุบันของกลุ่มเกษตรกรข้าวทับทิมชุมแพใน
สถานการณ์ระบาดที่ได้รับผลกระทบในด้านใดบ้าง มีแนวทางใดที่จะสามารถพัฒนาศักยภาพของ
กลุ่มเกษตรกรข้าวทับทิมชุมแพได้ด้วยอะไร และอย่างไร เพื่อให้ชุมชนสามารถดำเนินการประกอบ
อาชีพที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวไม่ให้สูญหาย เพื่อเพิ่มมูลค่าและคุณค่าให้กับ
ชุมชน อันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและชุมชนให้ดีขึ้น

การทบทวนวรรณกรรม

รณชัย ช่างศรี และคณะ (2560) กล่าวว่า ข้าวพันธุ์ทับทิมชุมแพเป็นข้าวเพื่อสุขภาพพันธุ์
ใหม่ที่มีผลผลิตค่อนข้างสูง มีลักษณะทางการเกษตรแบบข้าวนาชลประทานคล้ายข้าวพันธุ์ชัยนาท 1
มีเยื่อหุ้มเมล็ดสีแดงเหมือนพันธุ์สังข์หยดพัทลุง มีคุณภาพการหุงต้มรับประทานดีเหมือนสังข์หยด
พัทลุงเนื่องจากมีเปอร์เซ็นต์อะมิโลสต่ำ และอุณหภูมิแป้งสุกต่ำ แม้ข้าวกล้องหุงสุกก็ยังมีลักษณะนุ่ม
นอกจากนั้นยังมีสารต้านอนุมูลอิสระฟีนอลิกทั้งหมด และฟลาโวนอยด์ทั้งหมด และฤทธิ์ต้านอนุมูล
อิสระสูงกว่าพันธุ์สังข์หยดพัทลุงด้วย อย่างไรก็ตาม แม้ว่าข้าวพันธุ์นี้มีลักษณะไม่ไวต่อช่วงแสง และมี
ทรงต้นแบบใหม่ แต่ยังคงต้องการข้อมูลการเปรียบเทียบผลผลิตขั้นสูงและในนาราชภูร์เพื่อยืนยันผล
ตามขั้นตอนของกรมการข้าวเพื่อการเสนอเป็นพันธุ์รับรองสำหรับส่งเสริมให้ชาวนาปลูกเป็นข้าว

คุณภาพพิเศษเพื่อตลาด

สีในเอกสาร
ตัวเขียนมือ

Porter (1985) ได้เสนอแบบจำลองห่วงโซ่คุณค่าไว้ โดยมุ่งให้ความสำคัญกับกิจกรรมในโซ่
คุณค่าของแต่ละหน่วยธุรกิจ ตั้งแต่การจัดการแหล่งวัตถุดิบ การแปรรูป ตลอดจนถึงกระบวนการส่ง
มอบสินค้าและบริการให้กับลูกค้า โดยมุ่งสร้างความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจ ด้วยการ
วิเคราะห์มูลค่าเพิ่มที่เกิดขึ้นแต่ละขั้นตอนหรือกิจกรรม ดังนั้น ห่วงโซ่คุณค่าจึงเป็นการเชื่อมโยง
กิจกรรมต่างๆ ที่สร้างมูลค่าเพิ่ม (Value-Creation Activities) และเกิดการเชื่อมโยงกับคู่ค้าในโซ่
อุปทานเข้าด้วยกัน

สีในเอกสาร
ตัวเขียนมือ

เจษฎา แสงจันทร์ สมเกียรติ คชฉวีวงศ์ และทตมล แสงสว่าง (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง
แนวทางการพัฒนาศักยภาพการตลาดธุรกิจโรงสีข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ
ของประเทศไทย ภายใต้สถานการณ์การตลาดเสรีพบว่า ปัญหาด้านผลิตภัณฑ์ ปัญหาด้านราคา
ปัญหาด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และปัญหาด้านการส่งเสริมการตลาด อยู่ในระดับมาก ส่วน
ปัญหาด้านนโยบาย บริการของรัฐ อยู่ใน ระดับมากที่สุด มีความต้องการความช่วยเหลือด้านราคาใน
ระดับมากที่สุด ส่วนความ ต้องการความช่วยเหลือ 14 ด้านการเตรียมความพร้อมในด้านการตลาด
ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทาง การจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริม การตลาด และด้านนโยบาย/บริการ
ของรัฐ อยู่ในระดับมาก

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลัก ใช้วิธีการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่
เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดเป็นคำถามในการวิจัย จากนั้นได้ลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลภาคสนาม
สำหรับนำข้อมูลมาวิเคราะห์เขียนสรุป และนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ใน
แต่ละประเด็นตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยที่ตั้งไว้ โดยสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)
สนทนากลุ่มจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 10 คน ใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง
(Purposive Sampling) เป็นผู้นำในกลุ่มที่มีหน้าที่และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรับคำสั่งซื้อ
การสีข้าว การบรรจุ การรวบรวมจัดส่ง กลุ่มตัวอย่าง 30 คนเป็นสมาชิกในชุมชนและเป็นสมาชิก
ของกลุ่มทั้งหมดที่เข้าร่วมโครงการมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล มี 3 ระยะ ดังนี้ 1) ระยะก่อน
ปฏิบัติการ เป็นการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) แนวคิด ทฤษฎีต่างๆ ที่
เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาและประกอบการอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น
เป็นการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันศักยภาพของกลุ่มและสร้างการมีส่วนร่วม โดยการประสานงานกับ
ผู้นำในกลุ่ม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประชุมทำความเข้าใจและสื่อสารเบื้องต้น เพื่อรับทราบปัญหา
และความต้องการในการพัฒนาศักยภาพ 2) ระยะปฏิบัติการ เป็นการพัฒนาศักยภาพกลุ่มแบบมี
ส่วนร่วม เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้นำชุมชนและผู้นำกลุ่ม โดยสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth
Interview) สนทนากลุ่มจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการ

สีในเอกสาร
ตัวเขียนมือ

(ต้นทางเอกสารหรือหนังสือการวิจัย, 2549)
สีในเอกสาร
ตัวเขียนมือ

วิจัย.2549). 3) ระยะประเมินผลการติดตามและประเมินผลโครงการแบบมีส่วนร่วมกับกลุ่มเป้าหมายร่วมกับภาคีเครือข่าย โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสังเกต แบบสัมภาษณ์และการคืนข้อมูลเพื่อทบทวนผลลัพธ์โดยจัดทำรายงานผลการวิจัยและรับฟังความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเปลี่ยนวิธีการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วม

ผลการวิจัย

การศึกษาศึกษาสภาพปัจจุบันของกลุ่มเกษตรกรชาวห้วยทึมชุมแพในสถานการณ์ระบาด โดยใช้การศึกษา วิเคราะห์สภาพปัจจุบันศักยภาพของกลุ่มและสร้างการมีส่วนร่วม ประชุมทำความเข้าใจและสื่อสารเบื้องต้น เพื่อรับทราบปัญหาและความต้องการในการพัฒนา และแบบสอบถามผลการวิจัย ข้อมูลทั่วไปของสมาชิก ดังแสดง

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (n=30)

ลักษณะทางประชากร	จำนวน(คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	12	40.00
หญิง	18	60.00
อายุ		
30 ปี และต่ำกว่า		
46-60 ปี	20	66.67
สูงกว่า 60 ปี ขึ้นไป	10	33.33
สถานภาพสมรส		
โสด	-	-
สมรส(อยู่ร่วมกัน)	30	100.00
อื่นๆ(ระบุ).....		
การศึกษา		
ประถมศึกษาปีที่ 6 และต่ำกว่า	-	-
มัธยมศึกษาปีที่ 3	20	66.67
มัธยมศึกษาปีที่ 6 และ ปวช.	10	33.33
ปวส. และอนุปริญญา	-	-
ปริญญาตรี	-	-

การเป็นสมาชิกกลุ่ม

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (n=30)(ต่อ)

ลักษณะทางประชากร	จำนวน(คน)	ร้อยละ
เป็นสมาชิก	30	100.00
ไม่ได้เป็นสมาชิก	-	-

รายได้(บุคคล)

ต่ำกว่า 5,000 บาท	-	-
5,001-10,000 บาท	25	83.33
10,001-15,000 บาท	5	16.67
15,000 บาทขึ้นไป	-	-
อาชีพ		
แม่บ้าน/เกษตรกร	30	100.00
อื่นๆ (ระบุ).....		

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง โดยอายุระหว่าง 46-60 ปี มีสถานภาพสมรส (อยู่ร่วมกัน) ระดับการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 3 มากที่สุด เป็นสมาชิกทั้งหมด มีอาชีพเป็นเกษตรกรและแม่บ้าน มีรายได้เฉลี่ยไม่เกิน 10,000 บาทต่อเดือน

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของกลุ่มเกษตรกรปลูกข้าวทับทิม พบว่า การดำเนินงานของกลุ่มได้รับผลกระทบ ยอดสั่งจากตัวแทนจำหน่ายข้าวลดลง ด้วยเหตุผลการส่งออกถูกยกเลิกทั้งตลาดในประเทศและต่างประเทศ มีข้าวเหลือค้างอยู่ที่กลุ่มทั้งข้าวเปลือกและข้าวที่ผ่านกระบวนการสีแล้ว มีมอด แมลง และเชื้อรา เนื่องจากกลุ่มไม่ได้มีโรงเก็บข้าวที่สามารถควบคุมอุณหภูมิ และเมื่อสั่งสีข้าวเปลือกที่ค้างอยู่ในโรงสีเกิดปัญหาการปะปนกับข้าวชนิดอื่นทำให้คุณภาพข้าวเป็นข้าวผสม เพราะรอบระยะเวลาในการสีไม่ได้เป็นการสั่งตามกำหนดจึงไม่สามารถหลีกเลี่ยงการสีที่ปะปน ปัญหาทางเศรษฐกิจคือเกษตรกรในกลุ่มที่เคยมีเงินเก็บเพื่อส่งลูกหลานเรียนในต่างจังหวัดเงินเหล่านั้นเริ่มลดลง บางรายต้องไปกู้หนี้ยืมสินเพื่อพุงค่าใช้จ่ายในครัวเรือน และกลุ่มผู้ใช้แรงงานที่ไปทำงานเมืองกลับไปพึ่งชุมชนและในชุมชนเองส่วนมากกำลังอยู่ในความเสี่ยงระบบการเกษตรกรรมเชิงเดี่ยวที่พึ่งพาดตลาดส่งออกโดยเฉพาะพืชผักผลไม้กำลังจะไม่มีตลาด เศรษฐกิจชุมชนล้มเหลวภาวะภัยแล้ง การขาดแคลนน้ำ ทำให้ทั้งเกษตรกรเชิงเดี่ยวและเกษตรกรรมประสพปัญหา ถึงแม้ว่า ข้าว มันสำปะหลัง จะมีราคาสูงขึ้น แต่พวกเขาก็ผลิตไม่ได้ เมื่อตลาดขนาดใหญ่ซบเซาลง ตลาดสินค้าอาหารออนไลน์เติบโตขึ้น แต่นั่นก็ไม่ใช่สิ่งที่กลุ่มเกษตรกรข้าวทับทิมชุมชนสามารถเข้าถึงและสร้างโอกาสให้กับตนเองได้มากเท่ากับธุรกิจขนาดใหญ่ อีกทั้งในระบบตลาดออนไลน์ที่เรียกร้องการผลิตจำนวนมาก สม่าเสมอแน่นอน และต้องมีเงินทุนสำรองพอเพียง กลุ่มไม่ได้มีศักยภาพที่จะเข้าถึงและต่อรองผ่านกลไกตลาดออนไลน์หลักเหล่านั้น ยังไม่นับรวมถึงระบบการขนส่งของกลุ่มบริษัทต่างๆ ที่เหมาะสมสำหรับสังคมเมือง แต่ไม่สามารถเชื่อมระหว่างสินค้าชุมชนสู่ผู้บริโภค นั่นเท่ากับความเหลื่อมล้ำในโครงสร้างเศรษฐกิจอาหารจะขยายตัวมากยิ่งขึ้น

ภาพที่ 1 ข้าวทับทิมชุมแพรวมเกรดชาย จะมีทั้งข้าวหัก ข้าวเต็มเมล็ดและไม่เต็มเมล็ด

แนวทางในการพัฒนาในกลุ่มในสถานการณ์ระบาด คณะผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เชิงลึก ประชุมเชิงปฏิบัติการคืนความรู้ให้ชุมชน ประชุมระดมสมองเพื่อให้ชุมชนได้รับทราบข้อมูล ประเด็นปัญหา และร่วมหาแนวทางในการพัฒนาร่วมกัน เปลี่ยนวิธีคิดนำสู่การปฏิบัติคือการพึ่งพาตนเอง โดยกระบวนการสำรวจตัวเอง วิเคราะห์หาจุดที่ดี ลำดับความสำคัญ มองหาโอกาสที่เหมาะสม และลงมือปฏิบัติการ ผลการดำเนินงาน สมาชิกได้มีข้อตกลงและความเห็นร่วมกันว่า จะดำเนินการโดยทำเป็นข้อกำหนดของกลุ่ม จัดสรรบทบาทของสมาชิกในกลุ่มให้เป็นระบบในการดำเนินงานด้านต่างๆ คือ การสีข้าวใช้โรงสีขนาดเล็กในชุมชนที่เป็นของกลุ่มเองจะไม่ปะปนกับการสีข้าวชนิดอื่น ควบคุมระยะเวลาและปริมาณเองได้ การใช้ตระแกรงร่อนคัดเกรดข้าว ปรับรูปแบบการจำหน่ายตามคุณภาพของเกรดข้าว มีการแปรรูปข้าวหัก ข้าวตกเกรดเป็นผลิตภัณฑ์อื่น เช่น แป้งข้าว และขนม มีการคัดเมล็ดพันธุ์ข้าวปลูกคุณภาพส่งจำหน่าย มีการจัดระบบจัดสรรงานและระยะเวลาในการผลิตที่ชัดเจน มีการพรีออเดอร์ก่อนสีข้าวและบรรจุถุง สร้างอาชีพใหม่ที่ตอบสนองต่อผู้บริโภคแนวใหม่ คือ การทำแป้งข้าว และขนมบัวหิมะชุมแพ สร้างความเชื่อมั่นให้ผู้บริโภคด้วยการกำหนดระยะเวลาส่งสินค้าและใช้บริการบริษัทจัดส่ง

ภาพที่ 2 การทำแป้งข้าวทับทิมชุมแพจากข้าวหัก และข้าวตกเกรดไม่เต็มเมล็ดเพื่อส่งให้กับกลุ่มทำขนม

ภาพที่ 3 การนำข้าวหัก ข้าวตกเกรดมาแปรรูปเป็นขนม บัวหิมะทับทิมชุมแพ จำหน่ายตามเทศกาลต่างๆ

สรุปผลการวิจัย

กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหับทิมชุมแพในสถานการณ์ระบาดได้รับผลกระทบมากที่สุดคือความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวันที่เปลี่ยนไปทั้งรายได้และอาชีพ ปฏิบัติการคืนความรู้ให้ชุมชนทำให้เกิดการตระหนักรู้และมองเห็นปัญหาร่วม การเปลี่ยนวิธีคิดนำสู่การปฏิบัติคือการพึ่งพาตนเอง เป็นจุดเข้มแข็งที่กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหับทิมชุมแพ ได้ใช้ให้เป็นโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง และทรัพยากรอันมีคุณค่าของชุมชน เพื่อที่จะได้สืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการถ่ายทอดการแปรรูปข้าวที่ให้คงคุณค่าคุณสมบัติของข้าวหับทิมสุคนธ์ใหม่ มีการขยายเครือข่ายไปยังกลุ่มต่างๆ มีการบริหารจัดการใหม่เพื่อการกระจายงานและรายได้อย่างเป็นธรรม การจัดการกลุ่มที่มีการปรับตัวและพัฒนาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ในขณะที่การดำรงชีวิตจะเปลี่ยนไป แต่สิ่งที่ยังคงคุณค่าต่อวิถีชีวิตคือความเป็นเอกลักษณ์ ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน การเคารพผู้นำชุมชนและยังคงไว้ซึ่งภูมิปัญญาของชุมชนที่ยังตกทอดไปยังลูกหลาน รวมทั้งการเปิดใจรับการจัดการสมัยใหม่และการมีส่วนร่วม

เอกสารอ้างอิง

ภาพรวมตลาดส่งออกผลิตภัณฑ์เกษตรแปรรูปของไทย. สืบค้นจาก.

www.kasikomresearch.com/th/analysis/k-econ/business วันที่ 14 ธันวาคม 2562

ทำนอง ชิตชอบ. (2554). การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการห่วงโซ่อุปทานข้าวหอมมะลิ

เกษตรอินทรีย์เพื่อการส่งออกของสหกรณ์เกษตร

รณชัย ช่างศรี และคณะ. (2560). ศูนย์วิจัยข้าวชุมแพ สำนักวิจัยและพัฒนาข้าว กรมการข้าว

ศิริเชษฐ์ สังขะมาน.(2559). การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์แปรรูปข้าว กรณีศึกษาจังหวัดยโสธร

รายงานการวิจัยสถาบันวิจัยสังคม. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เกษรา นนทพันธ์ 9
Porter 9